

Dr hab. Andrzej Łukasik, prof. UR

Rzeszów, 10.03.2026 r.

Katedra Psychologii

Wydział Nauk o Zdrowiu i Psychologii

Collegium Medicum

Uniwersytet Rzeszowski

Recenzja rozprawy doktorskiej

Mgr Agnieszki Abramiuk-Szysko

„Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu”. Wrażliwość na odrzucenie a wymagania przy wyborze partnera i satysfakcja ze związku.

Rozprawa przygotowana pod kierunkiem dr hab. Joanny Rajchert, prof. APS i dr Karoliny Konopki.

Rozprawa mgr Agnieszki Abramiuk-Szysko dotyczy relacji między wrażliwością na odrzucenie a kryteriami wyboru partnera/partnerki do związku oraz satysfakcji ze związku. Tematyka podjęta w rozprawie jest interesująca, zaś przeprowadzone badania dostarczają danych, które rozwijają wiedzę na temat bliskich związków. Rozprawa odnosi się do zagadnień aktualnych w tematyce psychologii bliskich związków o czym świadczy choćby to, że są one podnoszone we współczesnej literaturze przedmiotu (np. synteza Mishra i Allen, 2023).

Ocena formalnego aspektu rozprawy

Rozprawa składa się z dwóch zasadniczych części: teoretycznej oraz empirycznej. W części teoretycznej Autorka dokonuje przeglądu zagadnień na podstawie literatury związanej z podjętym w rozprawie tematem. Przegląd zagadnień został przeprowadzony w sposób klarowny i wyczerpujący. Autorka powołała się w nim na obszerny zestaw źródeł. Literatura cytowana obejmuje 57 stron. Istotny niedosyt dotyczy stosunkowo nielicznej aktualnej literatury z lat 2020 – 2025; takich cytowanych pozycji jest 19. Rozprawa doktorska powinna odwoływać się do jak największej liczby najnowszych danych. Poniżej podaję przykłady takich artykułów z ostatnich lat powiązanych z tematyką rozprawy.

Część empiryczna rozprawy zawiera opis, wyniki, dyskusję czterech badań. Generalnie zostały one przedstawione w sposób zrozumiały i metodologicznie poprawny, choć pewne komentarze

na ten temat zamieszczam w części merytorycznej oceny rozprawy. Rozprawa zawiera także syntezę uzyskanych wyników oraz analizę ograniczeń przeprowadzonych badań.

Podsumowując, rozprawa zawiera wszystkie niezbędne elementy rozprawy naukowej.

Freedman, G., & Dainer-Best, J. (2024). Who is more willing to engage in social rejection? The roles of self-esteem, rejection sensitivity, and negative affect in social rejection decisions. *The Journal of Social Psychology*, 164(4), 511–530. <https://doi.org/10.1080/00224545.2022.2131502>

Wang, X., & Li, M. (2022). Hurting all the way: The emotional antecedent and consequence of social rejection. *Frontiers in Psychology*, 13, 885384. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.885384>

Richter, M., Kouri, G., Meuwly, N., & Schoebi, D. (2024). Rejection in romantic relationships: Does rejection sensitivity modulate emotional responses to perceptions of negative interactions? *BMC Psychology*, 12(1), 365. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01864-w>

Mishra, M., & Allen, M. S. (2024). A cross-cultural investigation of rejection sensitivity and romantic relationships. *Personality and Individual Differences*, 229, 112755. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112755>

Apostolou, M., Christoforou, C., & Lajunen, T. J. (2023). What are romantic relationships good for? An explorative analysis of the perceived benefits of being in a relationship. *Evolutionary Psychology*, 21(4). <https://doi.org/10.1177/14747049231210245>

Buss, D. M., Durkee, P. K., Shackelford, T. K., Bowdle, B. F., Schmitt, D. P., Brase, G. L., Choe, J. C., & Trofimova, I. (2020). Human status criteria: Sex differences and similarities across 14 nations. *Journal of Personality and Social Psychology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/pspa0000206>

Driebe, J. C., Stern, J., Penke, L., & Gerlach, T. M. (2024). Stability and Change of Individual Differences in Ideal Partner Preferences Over 13 Years. *Personality & social psychology bulletin*, 50(8), 1263–1279. <https://doi.org/10.1177/01461672231164757>

Ocena merytoryczna

Rozprawa ma charakter empiryczny i odwołuje się głównie do modelu standardów idealnych (np. Fletcher i in., 1999) oraz modelu wrażliwości na odrzucenie (np. Downey i Feldman, 1996; zob. też Mishra i Allen, 2023) jako podstaw dla wyprowadzenia hipotez badawczych i ich dyskusji. W

rozprawie obecne są także inne wątki teoretyczne, np. odnoszące się do psychologii ewolucyjnej czy teorii przywiązania. Pozytywnie oceniam tę wieloaspektowość ujęcia podjętego przez Doktorantkę tematu, choć kwestie związane z psychologią ewolucyjną jako teoretycznych ram eksplikacji wyników zarysowane są raczej ogólnie niż szczegółowo. Podkreślam to nie dlatego, że psychologia ewolucyjna mi jest bliska, ale dlatego, że Autorka odnosi się do kryteriów wyboru partnera/partnerki do związku i istnieje istotne powiązanie między kryteriami wyodrębnionymi w psychologii ewolucyjnej a standardami idealnymi partnerów/partnerek w związku (np. Chesterman i in., 2021; Figueredo i in., 2006; zob. też Driebe i in., 2024)

W kwestii teoretycznej: nie jest dla mnie jasna relacja między odrzuceniem społecznym a odrzuceniem w związku. Czy odrzucenie w związku jest rodzajem odrzucenia społecznego, czy ma jakieś jednak cechy specyficzne dla relacji intymnych?

Doktorantka postawiła 12 hipotez badawczych. W celu ich weryfikacji przeprowadziła cztery badania. Na bardzo pozytywne podkreślenie zasługuje to, że zostały one przeprowadzone według różnych metodologii. Badanie 1 miało typowo korelacyjny charakter. Badanie 2 zaprojektowano w planie eksperymentalnym. Badanie 3a zaprojektowano z użyciem Modelu Współzależności Aktor-Partner w ujęciu podłużnym, zaś badanie 3b to tzw. badanie dzienniczkowe.

W mojej ocenie mgr Agnieszka Abramiuk-Szysko wykazała się w projektowaniu i prowadzeniu badań dobrym przygotowaniem metodologicznym i statystycznym. Zgodnie z aktualnymi trendami użyto programu G*Power do określenia mocy testów, podano granice ufności. Autorka zastosowała także w badaniu 3a Model Współzależności Aktor-Partner (*Actor-Partner Interdependence Model*, APIM), który jest zaawansowanym modelem statystycznym i koncepcyjnym do badania relacji interpersonalnych w diadach.

Jednak nie wszystkie opisy badań są w pełni zrozumiałe oraz pozbawione wad. Ogólnie brakuje mi rysunków, które ułatwiłyby zrozumienie przewidywanych przez Doktorantkę relacji między zmiennymi. Na przykład w badaniu z użyciem Modelu Współzależności Aktor-Partner. Takich rysunków używają nawet autorzy tego modelu (np. Cook i Kenny, 2005). Ta kwestia może wydawać się błaha, jednak należy pamiętać, że prace naukowe – zgodnie z obecnym trendem w nauce – powinny być także przyswajalne dla osób spoza dość wąskiej dziedziny psychologii, a także nieprofesjonalistów. Prezentowanie badań w ten sposób jest zatem dość istotną umiejętnością, którą warto sobie przyswoić.

W badaniu 2 dotyczącym hipotezy 3 wyniki dotyczą tak naprawdę analizy mediacyjnej (rozbieżność w zakresie ciepła/witalności/atrakcyjności jako mediatory między wrażliwością na odrzucenie a satysfakcją (dodajmy „ze związku”, którego to określenia Autorka unika, a to było

zmienną wyjaśnianą, zatem powinno się używać pełnego określenia). I właśnie tu np. rysunek przedstawiający relacje między zmiennymi byłby bardzo przydatny.

Doktorantka przeprowadziła analizy korelacji. Nie jest jednak jasne, jaki to był test korelacyjny i dlaczego akurat ten a nie inny. Innymi słowy, czy rozkład zmiennych był normalny, co uzasadniałoby zastosowanie np. r Pearsona czy przeciwnie – co wymagałoby zastosowania testu nieparametrycznego.

Na s. 73 Autorka w tabeli posługuje się terminem „zagregowana ocena partnera/zagregowane standardy”. Co to właściwie oznacza, jak uzyskano taką zagregowaną ocenę? (Te same pytania dotyczą kwestii na s. 86 i 87).

Na str. 85 użyto w tabeli np. określenia „złość 1”, „złość 2”, „wo 1”, „wo 2”. Domyślam się, co to znaczy w kontekście badania, ale takie symbole powinny być wyjaśnione, albo pod tabelą, albo w fragmencie dotyczącym procedury badawczej. Opis zmiennych i użytych dla ich oznaczenia symboli powinien być jasny i precyzyjny.

Doktorantka pisze (s. 137) odnosząc się do hipotezy 9, że wyniki potwierdzają dodatnią relację między wrażliwością na odrzucenie a codziennym poczuciem odrzucenia przez partnera i potwierdza to, że osoby z wysoką wrażliwością na odrzucenie mają niższy próg wykrywania potencjalnych sygnałów odrzucenia. Warto jednak zwrócić uwagę, że może też istnieć relacja odwrotna, tzn. faktycznie osoby z większą wrażliwością na odrzucenie doświadczają z jakiegoś powodu ze strony partnera/partnerki rzeczywistego odrzucenia (i dlatego mają wyższą wrażliwość na odrzucenie). Co prawda w badaniu 2 zbliżonym do realnej sytuacji odrzucenia (*speed dating*) nie stwierdzono, że wielokrotne odrzucenie zwiększa poziom wrażliwości na odrzucenie, ale sądzę, że nad taką alternatywną interpretacją warto się zastanowić (a nawet w przyszłości zbadać). Inną możliwością jest mechanizm błędnego koła (samospelniającego się oczekiwania, Downey i Feldman, 1996, s. 1340; zob. też Downey i in. 1998; Mishra i Allen, 2023): osoby o wysokiej wrażliwości na odrzucenie częściej interpretują zachowania partnera jako celowe odrzucenie, silniej reagują negatywnymi emocjami na takie sygnały a przez te reakcje same wywołują u partnera dystans lub realne odrzucenie.

Podsumowanie

Mgr Agnieszka Abramiuk-Szysko przedstawiła rozprawę doktorską zaawansowaną i zróżnicowaną metodologicznie. Przedstawiono cztery badania w zróżnicowanych kontekstach metodologicznych. Za szczególne osiągnięcie uznaję przeprowadzenie badania z użyciem *speed dating*, bowiem: 1. Zainscenizowana sytuacja odpowiada sytuacji realnej; 2. Zainscenizowana

sytuacja pozwala badać realne odrzucenie a nie potencjalne wyrażone np. w formie kwestionariuszowej. Takich badań eksperymentalnych w obszarze psychologii wrażliwości na odrzucenie jest zdecydowanie mniej niż typowych badań korelacyjnych. Nie oznacza to, że pozostałe badania są mniej istotne, a oznacza jedynie, iż doceniam przeprowadzenie eksperymentu jako trudną formę weryfikacji hipotez i najbardziej oryginalny wkład Autorki do wiedzy psychologicznej związanej z podjętym w rozprawie tematem.

Doktorantka wykazała się także dojrzałością merytoryczną w teoretycznej dyskusji uzyskanych wyników. Interpretuje je przekonująco i spójnie w ramach istniejącej już wiedzy na temat odrzucenia w związkach.

Chcę podkreślić, iż uwagi sformułowane przeze mnie pod adresem przedstawionej rozprawy doktorskiej nie mają charakteru jej dyskwalifikującego, ale raczej uzupełniającego i do rozważenia przez Doktorantkę np. w kontekście przyszłych publikacji materiału przedstawionego w recenzowanej rozprawie doktorskiej.

Zważywszy na powyższe stwierdzam, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska mgr Agnieszki Abramiuk-Szysko spełnia wymagania art. 187 punkty 1., 2. Ustawy z dnia 20 Lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym I Nauce.

Prace cytowane w recenzji:

Chesterman, S., Karantzas, G. C., & Marshall, E. M. (2021). The association between relationship events and experiences and partner evaluations: An ideal standards perspective. *Frontiers in Psychology, 12*, 633267. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.633267>

Cook, W. L., & Kenny, D. A. (2005). The Actor-Partner Interdependence Model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development, 29*(2), 101–109. <https://doi.org/10.1080/01650250444000405>

Downey, G., Freitas, A. L., Michaelis, B., & Khouri, H. (1998). The self-fulfilling prophecy in close relationships: Rejection sensitivity and rejection by romantic partners. *Journal of Personality and Social Psychology, 75*(2), 545–560. DOI: 10.1037/0022-3514.75.2.545

- Downey, G., & Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327–1343. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.6.1327>
- Driebe, J. C., Stern, J., Penke, L., & Gerlach, T. M. (2024). Stability and Change of Individual Differences in Ideal Partner Preferences Over 13 Years. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 50(8), 1263–1279. <https://doi.org/10.1177/01461672231164757>
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., Thomas, G., & Giles, L. (1999). Ideals in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(1), 72–89. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.1.72>
- Figueredo, A. J., Sefcek, J. A., & Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences*, 41(3), 431–441. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.02.004>
- Mishra, M., & Allen, M. S. (2023). Rejection sensitivity and romantic relationships: A systematic review and meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 208, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112186>